

"תורתך שעשועי"

יו"ל ע"י בית מדרש לבעלי בתים ולגמלאים - קרית הבעש"ט פתח תקוה

"כי היום ה' נראה אליכם... וירא אליכם כבוד ה'" (ויקרא ט', א' - ו')

ביום השמיני למילואים הוא ר"ח ניסן יום הקמת המשכן, מעביר משה לאהרון ובניו ולזקני ישראל את ההוראות הבאות:

(א) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרון ולבניו, ולזקני ישראל. (ב) ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים, והקרב לפני ה'. (ג) ואיל בני ישראל תדבר לאמר, קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה. (ד) ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן, כי היום ה' נראה אליכם. (ה) ויקחו את אשר צוה משה אל פני אהל מועד, ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'. (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה'.

שאלה מרכזית

בפסוקים ב' - ד' מוסר משה אלו קרבנות צריכים להביא אהרון ובני ישראל, ומסכם בסוף פסוק ד': "כי היום ה' נראה אליכם". בפסוק ה' מסופר שאכן הביאו את כל הקרבנות אל פני אהל מועד. ובפסוק ו' אומר משה שזה הדבר אשר צוה ה' שיעשו ומסכם: "וירא אליכם כבוד ה'". ואכן, לאחר שעשו כדבר ה' מובא: "(כג) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויציאו ויברכו את העם, וירא כבוד ה' אל כל העם. והנוסח: "וירא כבוד ה' אל כל העם", זהו לנוסח של דברי משה בסוף פסוק ו': "וירא אליכם כבוד ה'". ונשאלת השאלה - האם שני הביטויים הללו שבסוף פסוק ד' ושבסוף פסוק ו' מכוונים לאותו אירוע, או ששני הביטויים הללו מכוונים לאירועים שונים.

שני הפסוקים מכוונים לאותו אירוע שיתרחש בהמשך

מפרשים רבים מסבירים שגם פסוק ד' מכוון לירידת האש שתהיה לאחר שיקריבו את הקרבנות, וביניהם: 'אונקלוס' שבפסוק ד' מתרגם: "ארי יומא דין יקרא דיי מתגלי לכוון". וכפי שמתרגם בפסוק ו': "ויתגלי לכוון יקרא דיי". ונראה מתרגומו, ששני הפסוקים מכוונים לאותו אירוע שיתרחש לאחר הקרבת הקרבנות. וכן דעת 'רש"י' שאומר: "כי היום ה' נראה אליכם - להשרות שכינתו במעשה ידיכם לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה". וכפי שמסביר בעל 'שפתי חכמים': "להשרות שכינתו וכו' כדכתיב (פסוק כד) ותצא אש ותאכל וגו', וזהו במעשה ידיכם לפי שזהו חובה יתירה שנתקבלו הקרבנות, אבל לא במה דכתיב (פסוק כג) וירא כבוד ה' אל כל העם, דהא כמה פעמים נראה כבוד ה' ולא נצטוו על הבאת קרבנות, ואפילו לרעה נראה לפעמים כבוד ה' (נחלת יעקב)".

וכן משמע בתלמוד 'ירושלמי' מסכת 'יומא' (בי ע"ב): "א"ר תנחום בר יודן ותני לה כל שבעת ימי המילואים היה משה משמש בכהונה גדולה ולא שרתה שכינה על ידיו, וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושימש שרתה שכינה על ידיו מה טעמא כי היום ה' נראה אליכם". משמע שפסוק זה מכוון למה שקרה אחרי שאהרון הקריב.

אך יש לשים לב למספר הבדלים שישנם בין שני ביטויים אלו:

פסוק ד': "כי היום ה' נראה אליכם".	פסוק ו': "וירא אליכם כבוד ה'".
הבדל א' - 'נראה' - בלשון עבר	'וירא' - בלשון עתיד
הבדל ב' - 'ה'	'כבוד ה'
הבדל ג' - מופיעה מילת הסיבה - 'כי'	לא מופיעה מילה זו
הבדל ד' - מופיע תיאור הזמן - 'היום'	לא מופיע תיאור הזמן
הבדל ה' - 'ה' - נראה אליכם'	'וירא אליכם - כבוד ה'

ומתוך חמשת ההבדלים הללו נראה שאלו הם שני ביטויים אלו, ומכיוון שהביטוי השני שבפסוק ו' ברור שהוא מכוון לתיאור שבפסוק כ"ג שמתאר את גילוי כבוד ה' בירידת האש על המזבח, ואם כן יש לברר למה מכוון הביטוי הראשון שבפסוק ד'.

רעיון מרכזי - שני הפסוקים מכוונים לאירועים שונים

ונראה לומר, שהביטוי שבפסוק ד': "כי היום ה' נראה אליכם", מכוון לתיאור התגלות ה' שהיתה באותו יום עם סיום הקמת המשכן, ומופיע בסוף פרשת 'פקודי': ":(לד) ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. (לה) ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן".

וב"ה מצאתי חיזוק לרעיון זה בדברי 'ספורנו': "כי היום ה' נראה אליכם. כבר נראה במעשי ידיכם, כאמרו וכבוד ה' מלא את המשכן וראוי שתכבדוהו בקרבן זה על גילוי שכינתו". וכן משמע מבעל 'שפתי כהן' שמסביר על הכתוב שבני ישראל באו אל פני אהל מועד ויעמדו לפני ה', שכוונתם היתה לראות את הפנים ששוכנים באהל מועד, לפי שאמר להם משה - 'כי היום ה' נראה', שכבר נראה והם לא היו רואים, ויאמר משה זה הדבר אשר תעשו וירא אליכם כבוד ה', הוא כבר נראה... אבל אתם אין בכם יכולת לראותו אלא אחר שתעשו אלו הקרבנות יראה אליכם הכבוד. ועל פי רעיון זה נסביר את ההבדלים בין שני התיאורים:

הבדל א' - בפסוק ד' נאמר - 'נראה' בלשון עבר כי זה היה כבר בתחילת היום השמיני מיד לאחר הקמת המשכן. ואילו בפסוק ו' נאמר - 'וירא' בלשון עתיד, כי עדיין זה לא היה אלא יקרה אם יעשו בהמשך היום את ציווי ה' לגבי הקרבת הקרבנות.

הבדל ב' - בפסוק ד' נאמר שה' נראה אליהם, ובפסוק ו' נאמר שכבוד ה' יראה אליהם. וצריך לומר, שבוודאי שאין הכוונה שה' עצמו נראה אליהם, אלא רק כבוד ה', וכמו שמפורש בסוף פרשת 'פקודי': "וכבוד ה' מלא את המשכן". ויוצא, שגם בפסוק ד' שנאמר בו - ה', הכוונה לכבוד ה' וכפי שמובא בפסוק - "וכבוד ה' מלא את המשכן", שעליו מוסב פסוק ד'. ויש להגדיר את המושג - 'כבוד ה'.

'כבוד ה' - הגדרת המושג - 'רמב"ם' בספר 'מורה נבוכים' (חלק א' פרק ס"ד) סובר שהמושג 'כבוד ה' מכוון לפעמים לאור שה' משרה במקום מסוים, בכדי להראות שהוא שוכן שם, ולפעמים הכוונה לה' עצמו: "וכן 'כבוד ה', פעמים רוצים בו האור הנברא, אשר ישכינהו האלוה במקום להגדלה על דרך המופת, וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסוהו וכו'", "וכבוד ה' מלא את המשכן". ופעמים רוצים בו עצמו ית' ואמיתתו, כמו שאמר, "הראני נא את כבודך", ובא המענה, "כי לא יראני האדם וחי" - מורה כי 'הכבוד' הנאמר הנה - עצמו".

גם 'ריה"ל' מביא שתי דעות בדבר, אך בחלוקה אחרת מ'רמב"ם': "וכבוד ה' הוא לפי דעה אחת - גוף דק העושה רצון האלוה גוף הלושב כל צורה אשר ירצה האלוה להראותה לנביא. אמנם לפי דעה שניה כבוד ה' הוא כלל המלאכים והכלים הרוחניים כסא ומרכבה ורקיע ואופנים וגלגלים וזולתם מבין העצמים הקיימים ועמדים כל אלה יקראו כבוד, כשם שמשמשי המלך יקראו כבודה. ויתכן כי

זאת היתה בקשת משה באמרו הראני נא את כבודך והאלוק הסכים לו בתנאי כי יזהר מראות את הפנים דבר שאינו לפי כחו של בשר ודם, כמה שנאמר וראית את אחרי, והנה יש בכבוד ההוא מה שהראה הנבואית לבדה יכולה לעמוד בו, וכן **יש בו דברים שאפילו ראיתו** **אנו תוכל לעמוד בהם כגון העני ואש אכלת דברים שנתן לנו לראותם** (הכוזרי, מאמר רביעי, סוף סעיף ג').

ויוצא ששני הפסוקים מדברים על מראה **כבוד ה'** שבא בצורת **עני** או **אש** או שניהם, וכמו שמוכח גם לגבי הר סיני : "וַיִּשְׁפֹּן כְּבוֹד ה' עַל הָרְסִינִי וַיִּכְסְהוּ הָעֲנָן שְׁשֵׁת יָמִים... (יז) וּמִרְאֵה כְּבוֹד ה' פָּאֵשׁ אֶכְלֶת בְּרָאשׁ הָהָר... " (שמות כ"ד, ט"ז - י"ז). וא"כ, צריך להבין, מדוע בפסוק ד' כתוב - **ה'** ואילו בפסוק ו' נאמר - **'כבוד ה'**, אם שניהם מכונים לאותו דבר. **ואולי אפשר לומר**, שזה מה שהתורה רצתה ללמדנו, שאם מתגלה אליהם **'כבוד ה'** שלא ימעיתו בחשיבות הדבר, כי זה כאילו שהתגלה אליהם **'ה'** בעצמו.

ראיה של אהרון בניו והזקנים מול ראייה של כלל ישראל - ועוד, אפשר לומר, שגם בהגדרה של - **'כבוד ה'** ישנם מראות מסוגים שונים לפי השגתם הרוחנית של בני האדם. וכפי שאומר **'ריה"ל'** שיש דברים שרק הנביא רואה, וישנם דברים שכל בני ישראל יוכלו לראות, ובוודאי שמשם רבנו שראה באספקלריה המאירה ראה גם דברים דקים שאף נביא אחר לא היה יכול לראות. לכן, בפסוק ד' שמשם מדבר אל אהרון ובניו ואל זקני ישראל מופיע המושג - **ה'**, כי ראו דברים דקים יותר. אך בפסוק ו' שמשם מדבר אל כל ישראל ככתוב בפסוק ה' : **"וַיִּקְרְבוּ כָל הָעֵדָה וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי ה'"**, שם מופיע המושג - **'כבוד ה'** כי הם ראו ראיה פחות דקה שכל ישראל יכולים לראותה.

התגלות בתוך המשכן מול התגלות מחוץ למשכן - ואולי, עוד אפשר לומר, בהמשך להסבר הקודם, שבפסוק ד' מדובר על השראת השכינה **בתוך המשכן**, עד שמשם לא היה יכול להיכנס לתוכו, ולכן שם זה היה מראה דק יותר שכוונה בכינוי - **ה'**. אך בפסוק ו', מדובר על האש שירדה על הקרבנות שעל מזבח העולה **מחוץ לאהל מועד**, לכן הכינוי הוא פחות דק וכוונה בשם - **'כבוד ה'**.

אירוע שכבר קרה מול אירוע שיקרה בהמשך - ואולי, עוד אפשר לומר, שבפסוק ד' מדובר על אירוע שכבר קרה, ולכן בא כינוי גבוה של - **ה'**, אך בפסוק ו' מדובר על אירוע שיקרה בהמשך היום, וצורת ההתגלות של ה' תהיה בהתאם למעשי העם ולטיב כוונותיהם, לכן משתמש הכתוב בכינוי פחות גבוה של - **'כבוד ה'**.

הבדל ג' - מדוע בפסוק ד' מופיעה מילת הסיבה - 'כי'. דבר זה נוכל להסביר על פי דברי **'ספורנו'** שהבאנו לעיל שאומר : **"כי היום ה' נראה אליכם.** כבר נראה במעשי ידיכם, כאמרו וכבוד ה' מלא את המשכן **וראוי שתכבדוהו בקרבן זה על גילוי שכינתו**". **כלומר**, הם מתבקשים להקריב את הקרבן הזה, כי ה' כבר נראה אליהם, לכן יש סיבה לכך, שראוי שיכבדוהו בקרבן הזה.

הבדל ד' - נראה לומר, שבפסוק ד' מופיע תיאור הזמן - **'היום'**, כי התורה רוצה שידעו על איזה אירוע מדובר. ולכן מודגש - **'היום'**, שהכוונה להתגלות השכינה שמובאת סוף פרשת **'פקודי'**, וזה היה גם כן ביום השמיני למילואים לאחר הקמת המשכן.

הבדל ה' - מדוע בפסוק ד' נאמר : 'ה' - נִרְאָה אֵלֵיכֶם", קודם מוזכר ה' ורק אח"כ שהוא נראה אליהם, ואילו בפסוק ו' הסדר הוא הפוך : **"וַיִּרְאֵה אֵלֵיכֶם - כְּבוֹד ה'"**, מקודם מוזכרים ישראל, ורק אח"כ שיראה אליהם כבוד ה'. **ונראה לומר** - שבפסוק ד' שבו מדובר שה' כבר נראה אליהם, אז לכן מוזכר קודם ה', כי זה הדבר החשוב שה' התגלה במשכן, ורק אח"כ מציינים למי התגלה. אך בפסוק ו' שהתגלות ה' תלויה בפעולות שישראל יעשו כפי שמשם ציווה, לכן מקודם מוזכרים ישראל כי הדבר תלוי בהם, ורק אח"כ נאמר שה' יתגלה אליהם.

בשולי הדברים - 'וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל" - משה קורא לאהרון ואומר לו אלו קרבנות הוא ובני ישראל צריכים להקריב, ולא מובאת כל פעולה שעשו זקני ישראל, ולכן מתעוררת השאלה - לשם מה קרא משה לזקני ישראל. ונמצא במפרשים הסברים שונים לדבר :

הסבר א' - להשמיעם שעל פי הדיבור משמש אהרון בכהונה גדולה - 'רש"י' מפרש : "ולזקני ישראל - להשמיעם שעל פי הדבור אהרון נכנס ומשמש בכהונה גדולה ולא יאמרו מאילו נכנס".

הסבר ב' - שיהיו בחנוכת המשכן ויעמדו על קרבנם - זו היא דעת **'רבי יוסף בכור שור'** שאומר : "ולזקני ישראל. שיהיו בחינוך גם הם [ו]יעמדו על קרבנם". כלומר, ישראל הביאו את קרבנם, וזקני ישראל ישמשו כנציגי העם ויעמדו על הקרבן.

הסבר ג' - לגדל את אהרון בפניהם - בפירוש **'הרא"ש'** מובא שהביטוי **'ויקרא'** משמעותו קריאה לגדולה, שאמר לו משה - כך אמר לי הקב"ה למנות אותך כהן גדול. וקרא גם לזקני ישראל בשביל לגדלו בפניהם.

הסבר ד' - ללמדם שאהרון יהיה כהן גדול ולא משה - בעל ספר **'משכיל לדוד'** מסביר, שמכיוון שראו בשבעת ימי המילואים שמשם משמש בכהונה, יכלו לחשוב שאמנם אהרון ובניו יהיו כהנים, אך משה יהיה הכהן הגדול עליהם, ולכן בא כאן להשמיעם שרק אהרון יהיה הכהן הגדול. אך **יש לטעון** שא"כ הרי העיקר חסר מהספר, כי כל זה לא כתוב בפסוקים. **ומה עוד** שכבר בפרשת **'צו'** הוא הלביש את אהרון בשמנת הבגדים ומשמע שהוא יהיה הכהן הגדול.

הסבר ה' - שיתבייש בפני הזקנים על חטא העגל - בעל ספר **'חומת אנך'** מסביר שקרא לזקני ישראל ולא לכל ישראל, כי רצה לגלות לו שהוא צריך להביא עגל לחטאת בשביל לכפר על מעשה העגל, ולא רצה לפרסם אלא לזקנים. ומה שלא אמר לו בינו לבין עצמו, כי רצה שיתבייש בפניהם כדי שיתכפר לו (מביא זאת בשם רבינו אפרים ז"ל בפירושו כ"י).

הסבר ו' - לחלוק כבוד לזקנים - בעל **'העמק דבר'** שהקריאה כאן לא היתה אלא רק בשביל לחלוק כבוד לזקנים. ומביא **'מספרי'** פרשת **'בהעלותך'** שבמספר מקומות מצינו שחלק הקב"ה כבוד לזקנים.

הסבר ז' - שידאגו להבאת הקרבנות של בני ישראל - לפי הרעיון המרכזי דלעיל, שאמרנו שמשם קרא לאהרון ולבניו ולזקני ישראל, ואמר להם שהם ראו את התגלות ה' במשכן מיד לאחר הקמתו, ולכן כאות תודה עליהם להביא את הקרבנות לה', לכן אפשר לומר שהתפקיד של הזקנים היה לדאוג שבני ישראל יביאו את קרבנם. ולמרות שמשם אמר לאהרון שיאמר לבני ישראל, אך ברור שלא אהרון יטפל בהבאה עצמה, אלא זקני ישראל יטפלו בדבר, ויעשו זאת בשמחה ובחובה כי הם זכו כבר לראות את ההתגלות, וידרבנו את ישראל בכדי שגם הם יזכו לראות את כבוד ה'.

לע"נ הנרצחים והחללים, לרפואת כל הפצועים, להחזרת כל החטופים, ולהצלחת צה"ל וכל עם ישראל, בעזרת ה' תשועת ה' כהרף עין. ביחד ננצח.

לעילוי נשמת - הגיליונות והלימוד מוקדשים לע"נ : ר' ישראל יצחק בן יעקב קנר ז"ל. ר' משה חיים בן שרגא פייבל הלוי שוורץ ז"ל. ר' אברהם הכהן בן חנוס ז"ל. ולעילוי נשמות - 'חללי נצר אחרון' שמטעם ארגון - 'עמיתים'. ולע"נ אחי היקר ר' גרשון מאיר אינגבר ז"ל שנלב"ע בחוה"מ פסח תשפ"ה

עברנו ללמוד בזית הכנסת 'קהל חסידים'. ניתן להאזין גם דרך הזום, וגם דרך הטלפון, לפרטים נא לפנות למייל למטה. שעה 11.15 - שיעור בגמרא מסכת פסחים. שעה 12:00 - שיעור באור החיים הקדוש.

ביום ה' שיעור בפרשת השבוע (שיעור זה מתפרסם בסוף השבוע בבתי הכנסת בעלון של בית המדרש)

לפרטים נא לפנות בטלפון - 0548448692. לחגובות הערות והארות ולקבלת הגיליון במייל, גם במהדורה מורחבת,

נא לפנות לכתובת - Ingber@bezeqint.net